

Bijlage 2 – Beschrijving van de pilots

Gemeenten Lochem en Brummen Duaal traject voor brede doelgroep statushouders met een uitkering



De gemeenten Lochem en Brummen hebben de handen ineengeslagen om te experimenteren met een duaal traject voor statushouders met een uitkering. Het uitgangspunt is een individueel traject waar in ieder geval de componenten inburgering, taal (op de werkvloer) en werk deel van uitmaken.



Gemeente Brummen

Aanleiding en doelgroep

De gemeenten Lochem en Brummen hebben afzonderlijk niet de financiële middelen en de inwoners-aantallen om te experimenteren met het projectmatig opzetten van duale trajecten. De VOI-pilot biedt hun hiertoe de mogelijkheid. Het doel van de pilot is om te onderzoeken en ervaren welke inrichtingswijze van een duaal traject wel en niet werkt (waarbij individueel maatwerk vooropstaat), en wat daarin succesfactoren en bedreigingen zijn. De gemeenten verwachten onderling ook te leren van de verschillende wijze waarop zij de uitvoering georganiseerd hebben.

De doelgroep van het duale traject bestaat uit inburgeringsplichtige statushouders met een Participatiewet-uitkering, waarvan de inburgering naar verwachting niet voor 1 april 2020 is gerealiseerd. Het betreft uitsluitend asielmigranten; aangezien gezinsmigranten geen uitkering ontvangen vallen zij buiten de doelgroep van de pilot. De twee gemeenten hebben beperkte aantallen statushouders in het huidige bestand en ook de instroom van nieuwe statushouders is laag. In totaal verwacht men daarom 36 deelnemers te werven (ongeveer twee derde deel van de potentiële doelgroep) voor de pilot, met een brede spreiding wat betreft de achtergrond en capaciteiten van de inburgeraars.

Doelen en verwachtingen

Het belangrijkste doel van de pilot is voor de gemeenten om te leren wat wel en niet werkt in het opzetten van duale trajecten voor inburgeraars, ter voorbereiding op de nieuwe Wet Inburgering. De pilot biedt de kans om nieuwe partnerschappen op te zetten en nieuwe activiteiten te proberen. Tegelijkertijd is het uitgangspunt dat de nieuwe aanpak ook binnen de reguliere financiële kaders haalbaar moet zijn en zo veel mogelijk aansluit bij de bestaande werkstructuur.

Het doel is dat deelnemers zo snel mogelijk aan de slag gaan op een werkplek op hun niveau; van betaald werk tot een werkervaringsplek of stage. Daarnaast is het doel dat deelnemers de taal leren op het maximaal haalbare niveau, gekoppeld aan (leren) werken en zinvolle participatie.

Werving en intake

De doelgroep wordt primair benaderd via de klantmanagers Werk van de twee gemeenten, die de regie voeren over het traject. Deelname aan het duale traject is vrijwillig. Klantmanagers benaderen de potentiële deelnemers op een motiverende manier en presenteren het duale traject als kans, omdat de deelnemers kosteloos extra begeleiding ontvangen. Deelname is echter niet vrijblijvend; de gemeente vraagt en verwacht commitment van de deelnemers om uitval te beperken.

In eerste instantie zijn inburgeraars uit het bestaande bijstandsbestand in de pilot opgenomen, waarna ook alle nieuw gevestigde inburgeraars in de pilot instroomden. De gemeentelijke klantmanager voert samen met de maatschappelijke begeleider een brede intake met de deelnemer. Zo ontstaat een breed en gedeeld beeld van de persoonlijke situatie van de inburgeraar, waarna de klantmanager en maatschappelijke begeleider elk hun eigen actiepunten formuleren voor het vervolg.

Activiteiten binnen traject

De inrichting van het duale traject is maatwerk, afgestemd op de kansen en belemmeringen van het individu. Vanwege de lage aantallen inburgeraars in begeleiding bij de gemeenten is een individuele aanpak het meest pragmatisch. De lage deelnemersaantallen in combinatie met de breedte van de doelgroep

maken het namelijk moeilijk om hier groepsgewijze trajecten voor te ontwikkelen. Wel bestaan er vier bouwstenen voor de duale trajecten, waarvan de eerste drie altijd worden ingezet:

1. **Passende werkplek:** variërend van vrijwilligerswerk, werktraject ter ontwikkeling van werknemersvaardigheden, stage, werkervaringsplaats tot een proefplaatsing of betaalde baan bij een reguliere werkgever.
2. **Formele taal cursus i.h.k.v. inburgering:** deelnemers kiezen zelf een taal cursus in het kader van hun inburgering en zijn hier in de meeste gevallen al mee gestart. In de regio zijn drie aanbieders actief (ROC Aventus, Rijn en IJssel en VluchtelingenWerk). Doorgaans ontvangen cursisten twee tot drie dagdelen les per week. De gemeenten gaan in overleg met de taalaanbieders op zoek naar mogelijkheden om de lessen flexibel te laten aansluiten op de werkomgeving en -tijden. Voor deze flexibele aansluiting kan zo nodig extra financiering ingebracht worden.
3. **Lokaal inburgeringsaanbod:** Bij gebrek aan een lokaal inburgeringsaanbod heeft de gemeente Lochem dit in samenwerking met taalaanbieder Interbeek ontwikkeld. Binnen dit lokale inburgeringsaanbod ontvangen cursisten aanvullend op de reguliere taallessen een extra module praktijkgericht leren, gefinancierd door de gemeente. Deze module besteedt onder andere aandacht aan de lokale context in Lochem en oriëntatie op participatie.
4. **Individuele taalcoaching gericht op participatie:** deelnemers ontvangen tien individuele taallessen van een uur, gegeven door een taaldocent. Dit zou worden ingezet vanaf de start van de deelnemer op een participatieplek, en gericht zijn op taal op de werkvloer. Vanwege de coronacrisis verliep de bemiddeling naar een participatieplek echter traag, waardoor de individuele taalcoaching in sommige gevallen al eerder startte en gericht was op voorbereiding op het starten in een vorm van participatie.
5. **Informele begeleiding ter bevordering van meedoen:** informele begeleiding door een schil van mensen en organisaties (vaak vrijwilligers) die zorgt dat de inburgeraar de weg weet te vinden in de gemeente en zich thuis voelt. Dit wordt vooral uitgevoerd door o.a. VluchtelingenWerk, Stichting Welzijn Brummen, Stichting Welzijn Lochem en het Taalhuis.

Begeleiding

Gedurende het traject worden deelnemers door meerdere professionals en vrijwilligers begeleid (klantmanager, taaldocent, maatschappelijk begeleider, taalcoach etc.). De klantmanager houdt te allen tijde de regie en vraagt terugg koppeling van de andere betrokkenen. Na de gezamenlijke intake houden de klantmanager en de maatschappelijke begeleider contact over wat er speelt omtrent de inburgeraar (één gezin, één plan). De klantmanager besteedt veel aandacht aan de 'mindset' van de inburgeraar, door in de begeleiding te benadrukken dat participeren naast de inburgering hen zal helpen bij hun taalverwerving en integratie. Er is een goede samenwerking met taalschool Interbeek. Waar voorheen weinig contact was met de andere taalscholen, is dit inmiddels verbeterd. Daardoor heeft de klantmanager steeds beter zicht op de aanwezigheid van inburgeraars in hun taal cursus en het verloop van het taaltraject.

Lokaal inburgeringsaanbod

De aanleiding voor het opzetten van een lokaal inburgeringsaanbod was dat de gemeente meer flexibiliteit en sturing wenste op het taalniveau van de inburgeraar. Men zag namelijk dat veel inburgeraars voor een ontheffing wilden gaan of die richting op gingen. Deze inburgeraars zijn gestimuleerd om (vrijwillig) over te stappen naar taalaanbieder Interbeek. Acht inburgeraars hebben aan dit lokale inburgeringsaanbod deelgenomen. De gemeente is positief over de geboekte resultaten op taalgebied en ziet daarnaast dat bijna alle cursisten gemotiveerd raken om alsnog voor het inburgeringsexamen te gaan. Tot slot draagt het lokale inburgeringsaanbod bij aan het beperken van de reistijd en het flexibeler laten aansluiten van de taallessen op participatie-activiteiten.

Geen inzet van vakgerichte scholing

De pilot voorzag in eerste instantie in het aanbieden van vakgerichte scholing waar dit de kansen op werk zou vergroten. Dit is in de praktijk niet ingezet omdat het taalniveau van de deelnemers hiervoor meestal niet voldoende was (veelal is hiervoor A2 nodig). Daarnaast heeft men zich eerst gericht op het vinden van een stage of vrijwilligerswerk zodat de inburgeraar bekend kan raken met de sector. De inzet van een opleiding zag men als volgende stap wanneer er concreet perspectief was op betaald werk.

Bemiddeling naar werk

Het doel van de pilot is om deelnemers snel te activeren naar een vorm van participatie, ook als men nog weinig Nederlands spreekt. De bemiddeling is in Lochem vooral uitgevoerd door de gemeentelijke klantmanager in samenwerking met de maatschappelijke begeleiders, in Brummen door de klantmanager en de werkgeversdienstverlening. Het bestaande netwerk onder werkgevers wordt benut en daarnaast benadert men soms specifieke werkgevers die aansluiten bij het profiel van een inburgeraar. Sommige inburgeraars vonden via hun eigen netwerk een participatieplek. De meeste plaatsingen zijn geweest op vrijwilligerswerk. Daar oefenen deelnemers met hun taal- en werknemersvaardigheden. Ook waren er enkele plaatsingen bij reguliere werkgevers, wat vooral deelnemers betrof die aan het einde van hun inburgeringstraject waren. Dit lag niet zozeer in het taalniveau, als wel in de flexibelere beschikbaarheid voor werk en de focus en motivatie om actief te worden in een vorm van werk.

Na de plaatsing biedt een taaldocent op de werkvloer coaching op taal en communicatieve vaardigheden. In de ervaring van de gemeente droeg dit bij aan het verlengen of realiseren van contracten. De klantmanager beheert verder de relatie met de werkgever. Deelnemende werkgevers worden uitgenodigd om een 'Ik ben Harrie'-training te volgen, die erop gericht is om hen in staat te stellen om de doelgroep op de juiste manier te begeleiden.

Samenvattend zijn de kernelementen van de aanpak:

- taalverwerving en het opdoen van werkervaring verlopen parallel;
- een op maat gesneden traject;
- de deelnemer kiest zelf een formele taalcursus, die parallel aan de pilot loopt;
- deelnemers krijgen een lokaal inburgeringsaanbod aangeboden;
- aanvullende non-formele taalondersteuning;
- vakinhoudelijke opleidingen waar nodig.

Betrokken partijen en samenwerking

De gemeente Lochem is hoofdaanvrager en eindverantwoordelijk voor de pilot en de financiële verantwoording. In de pilot werken beide gemeenten samen als volwaardige partners. Om de pilot te borgen in beide gemeenten is er een **stuurgroep** ingesteld, die in het eerste kwartaal van de pilot maandelijks bijeenkwam en daarna tweemaandelijks. De stuurgroep bestaat uit:

- Ambtelijke opdrachtgevers Lochem (afdelingshoofd maatschappelijke ontwikkeling) en Brummen (programmamanager Sociaal Domein). Zij zorgen dat eventuele knelpunten in de lijnorganisatie opgelost worden.
- Een beleidsmedewerker uit elke gemeente. Zij zijn verantwoordelijk voor de verwerking van de leerervaringen in bestaand en nieuw inburgeringsbeleid.
- Projectleider, verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van de pilot.

De deelnemers uit de pilot werden begeleid door twee klantmanagers (één in Lochem en één in Brummen). De projectleider heeft wekelijks overleg met de twee klantmanagers. Verder organiseert de projectleider tweemaandelijks een **partneroverleg** met de samenwerkingspartners.⁹ Hierbij zijn ook de beleidsmedewerkers van de twee gemeenten afwisselend aanwezig.

Geleerde lessen

De uitvoerders hebben tijdens de uitvoering van de pilot de volgende lessen geleerd over duale trajecten:

- Ook de groep inburgeraars die voor een ontheffing willen gaan, kan stappen zetten in de taalverwerking. Hiervoor moet geïnvesteerd worden in intensieve en praktische taalondersteuning.
- Het lokale inburgeringsaanbod bevordert de motivatie en zelfredzaamheid, en zorgt voor meer binding met de woon- en leefomgeving.
- Het durven spreken van de Nederlandse taal is een belangrijke stap voor de zelfredzaamheid.

⁹ Taalaanbieders, SWL en SWB, Taalhuis, werkgevers, opleiders en vrijwilligersorganisaties.

- Een goede samenwerking en heldere rolverdeling met de maatschappelijke begeleiding draagt bij aan een samenhangende begeleiding met oog voor eventuele belemmeringen in de gezins- of gezondheidssfeer.
- Het is van belang om als gemeente parallel aan de inburgering in te zetten op een vorm van participatie om de geleerde taal ook in praktijk te kunnen brengen.

Zie ook

- <https://brummen.nieuws.nl/gemeenteberichten/15797/pilot-gemeente-brummen-en-lochem-gericht-op-hulp-aan-inburgeraars/>
- <https://www.lochem.nl/laatste-nieuws/nieuwsbericht/gemeentenieuws/pilot-brummen-en-lochem-voor-hulp-aan-inburgeraars-2591.html>
- Contactpersoon: Majella Schreurs, projectleider pilot Duale trajecten duale inburgering, m.schreurs@lochem.nl